

Általános iskolák

A szakkörök közötti versenyben:

I. díj 5000 Ft-os jutalommal a *Jókai Mór Ált. Isk.* „Fecskefészek” c. pályázatával. Tanár: Csepreginé Ambrus Margit.

II. díj 3000 Ft jutalommal a *XVI. ker. Georgina utcai Ált. Isk.* „Beszélő kövek” c. pályázatával. Tanár: Ilcsik Imréné.

III. díj 1000 Ft-os jutalommal a *XIII. ker. Váci u. 61. sz. Ált. Isk.* „Tizenháromház” c. pályázatával. Tanár: Szabó Sándorné; valamint a *IV. ker. Fóti úti Ált. Isk.* „Hogyan éltek a munkások 1900 és 1945 között a fővárosban” c. pályázatával. Tanár: Karpov Ferencné.

A legtöbb pályamunkát (13 db), amelyek közül a legtöbb egyéni jutalomban részesült, a *Fazekas Mihály gyak. Ált. Iskola* tanulói készítették, ezért az iskola a tört. szaktanterem fejlesztésére 2000 Ft jutalmat kapott.

500 Ft-os könyvutalványt kapott:

Forgács Krisztina, Rizmayer Katalin, Uray Gergely és ifj. Madas László, a *Fazekas Mihály Ált. Isk.* tanulói; Selley Zoltán, Egri J. Ált. Isk.; Lakatos Attila-Nagytetényi Ált. Isk.; a *XI. ker. Soproni úti 50. sz. Ált. Isk.* 8. A osztálya; Nagy József, Darus u. ált. isk.; Jakab Gábor, a *Krisztina téri Ált. Isk.*; Horváth Tünde, Kollár László és Wilhelm Tibor, a *Czabán Samu téri Ált. Isk.* 6. A oszt. tanulói.

Gimnáziumok

Kiemelkedően dolgoztak, a legtöbb és legjobb pályamunkát készítették, ezért az iskolai történelmi szakkör felszerelésére 2000 Ft jutalmat kaptak:

Kilián György Gimnázium és Arany János Ált. Isk. és Gimnázium.

500 Ft-os könyvutalványt kapott:

Schnell Endre, Lengyel Gábor és Német Anna, az *Arany J. gimn. tanulói*; Serdült József; Szili Zsolt, Rácz Zsigmond és Szekeres László, a *Rákóczi gimn. tanulói*; Horváth Gyula, a *Fazekas gimn.*; Vass Károly, Forgács Gabriella, Rohrbacher Éva, a *Kilián gimn. tanulói*.

Szakközépiskolák

A kiemelkedő szakköri munka és a két kitűnő pályázat jutalmaként:

I. 5000 Ft-os jutalommal a *Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola* város történelmi szakköre. Tanár: dr. Franyó Vilmosné.

III. 1000 Ft-os jutalommal a *Hámán Kató Közgazdasági Szakközépiskola* szakköre.

500 Ft-os könyvutalványt kapott:

Beke Mária és Palát Zsuzsa, a *Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola* tanulói; Bodrogi János és Magyar Tibor, a *Finommechanikai és Műszeripari Szakközépiskola* tanulói.

Szakmunkásképző intézetek

2000 Ft-os pályadíjat nyertek a jó szakköri munkáért az *Oleg Kosevoj Szakmunkásképző Intézet* tanulói történelmi szaktermük fejlesztésére. Tanár: Szakács Béláné

300 Ft-os könyvutalványt kapott: Laczkó Zoltán, az *Oleg Kosevoj Szakmunkásképző Intézet* tanulója

Kitűnő tanári és szakkörvezetői munkájukért a következő pedagógusok részesültek jutalomban:

Csepreginé Ambrus Margit (1500 Ft), Ilcsik Ferencné, Szabó Sándorné, Karpov Ferencné, dr. Franyó Vilmosné, dr. Sávoly Mária, Szakács Béláné, dr. Jóvér Béláné (1000 Ft), Bardocz Attila, dr. Horányi István, Bereczky Lajos, dr. Rácz Dezsőné, Góczán Lászlóné, Csobajai Csabáné, Doszkocs Jánosné, Cserményi Árpádné (800 Ft).

A fel nem sorolt pályázók 100, ill. 50 Ft-os könyvutalványt kaptak. A *Budapesti szerkesztősége az arra alkalmas pályaműveket megfelelő honorárium ellenében részben vagy teljes terjedelemben közli.* Az ünnepélyes díjkiosztásra 1978. március 21-én került sor a Budapesti Történelmi Múzeumban.

De milyen tanulságot szolgál számukra ez a pályázat?

Figyelmeztet a téma helyes megválasztásának a fontosságára. Ez összefügg az önálló munkával. Akkor dolgozhat valaki egyénien, ha kapcsolatot, sőt, rokonságot érez a választott téma és saját egyénisége között. Történelmi munkákról lévén szó, természetes, hogy forrásanyaggal dolgozik a pályázó, de hogy hogyan csoportosít, mit emel ki, milyen következtetéseket von le, az már elsősorban tőle függ. Volt olyan pályázat, ahol az idézetek tömegében eltűnt maga a dolgozat írója. Különösen fenyegetett ez az önállótlan, ahol egy-két forrásmunkára támaszkodhatott csak a pályázó (a Rádió 56-os ostroma), vagy amikor éppenséggel a sok forrásmunka temette maga alá (Budai Várpalota, Nemzeti Múzeum stb.).

Feltűnő és elgondolkodtató, hogy az általános iskolásoknak volt frissebb a szeme, egyénibb a hangja, sok esetben szerencsésebb volt a választásuk is, mint az idősebbeknek. (Forgács K.—Rizmayer K.; Uray G.; Selley Z.: Óravilla, Jókai-villa, Karinth Frigyes u.)

Többen kitűnő, ötletes választással oldották meg a munkások életét bemutató nehéz feladatot. A riportok, beszélgetések mellett olyan figyelemreméltó témákat dolgoztak fel, mint a „Tizenháromház” Angyalföldön (Váci u. 61. sz. ált. isk.), „A XX. sz. munkásmozgalmának tükröződése a Tolnai Világlapjában” (Sándor Anna), „Iskola a város fölött” (Lengyel G.—Német A.), „A Vándor kórus” (Hámán Kató szakközépisk.).

Hogyan látják a múltat?

Az eddigiekből is kiderült, hogy az ifjúságot érdeklí apái, nagyapái élete, küzdelmes munkája. Felméri, becsüli a régiek áldozatokkal járó törekvéseit, nem egy esetben példának tekinti őket. Ugyanakkor furcsa ellentmondás, hogy fiataljaink, akik félnak a sémáktól, a múlttól mégis sémákban beszélnek. A bombasztot már kerülik, de az összehasonlítások során visszatér a felkiáltás: „De jó nekünk, hogy most élünk!” Ezt az önmagában helyes megállapítást nem támasztja alá a múltnak, még a közelmúltnak az ismerete sem.

Túlságosan összefolyik előttük az előző évtizedek nyomora. Szinte fel sem merül bennük, hogy azért akkor is életet éltek az emberek, örültek, dolgoztak, küzdöttek, ahogy ők. Egy marokba rántják össze korszakok jellemzőit, és csak néhány szóval tudják kifejezni őket. Ezért sok a tárgyi tévedés is, mert nem differenciálnak. „1941-ben 8 fillér egy munkás átlagos keresete” — írja az egyik pályázó. Egy másik a sárga csillaggal való megbélyegzést Budapesten a 2. világháború előtti idősokra teszi. Pedig éppen a veteránok elbeszéléseiből kiderül, hogy egyáltalán nem éltek „sematikus” életet, és a szegénységben belül is volt bizonyos gazdagság (pl. a munka, a lakás) anyagiakban is, de főleg erkölcsben, magatartásban. Ez utóbbira azonban a pályázók legtöbbje is ráérez. Éppen ezért szükséges a jelen és a múlt kapcsolatában a személyes vonatkozások megerősítése, elmélyítése. Akkor majd a tankönyv egy mondatba sűrített történelmét: „A MÁVAG gépgyár béremelést követelő munkásainak sortűzzel választott a gyár katonai parancsnoksága” — is messzebb látó szemmel olvassák a tanulók, ahogy az *Oleg Kosevoj Szakmunkásképző Iskola* tagjainak a MÁVAG-ról szóló pályázata bizonyítja.

✱

Sajnos, nincs mód a pályaművek részletesebb elemzésére. Valószínű, hogy maguk a pályázók elévlik önmagukban ezt az elemző értékelést, és folytatják értelmes és hasznos munkájukat.

Befejezésül pedig méltányos külön megemlíteni a tartalommal és formában egyaránt legkiemelkedőbb pályaműveket: a *Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola*, a *Jókai Mór Általános Iskola* és a *Georgina utcai Általános Iskola* szakköri munkáit.

Minden pályázónknak megköszönjük munkáját, fáradozását.

J. O.

A honismereti pályázatról

Az értelmes munka hasznos. A közösségért végzett munka értelmes. Ilyen az az utóbbi években hazánkban kibontakozó értelmes, tehát hasznos, sokirányú mozgalom is, amelyet összefoglaló néven úgy hívunk: honismeret.

Ma már örömmel állapíthatjuk meg, hogy ennek a mozgalomnak a keretében mindegyik korosztály minden tagja kedvére való tevékenységet talált. Ez a rálatálás pedig az egyén jellemének, gondolkodásának, tudásának, egész személyiségének a gazdagodásához vezet, ugyanakkor gyarapítja a nagyobb közösségnek, egész népünknek az önismeretét. Az önismeret segít megszabni a tennivalókat, irányíthatja az egyént, de az egész népet is. Megmutatja, mi múltunkban, jelenünkben a selejt, mi a jó, segíti az elfogulatlan értékelést immár a jövő érdekében, és olyan egészséges nemzeti tudatot, öntudatot teremthet, amely az internacionalista magatartás alapja.

Ezek a szempontok, lehetőségek ösztönözték a *Budapesti szerkesztőségét*, hogy meghirdesse 1977-ben az ifjúság, a diákok számára honismereti pályázatát. Ezért tette a maga ügyévé és támogatta a pályázatot a *Főv. Tanács Művelődésügyi Főosztálya* és a *Fővárosi Pedagógiai Intézet*. Segítségükért, amely biztosította a pályázat sikerét, gyorsította a szervezést, a szakszerű értékelést, ezúton mondunk köszönetet. De köszönet illeti mindazokat a pedagógusokat, akik tanításuk, nevelői munkájuk szerves részének tekintik a honismeretet, nem pedig rossz értelemben vett „tanórán kívüli tevékenységnek”; és idegkimerítő hivatásuk során, a tanítás szép munkája közepette órán vagy szakkörben továbbadják tanítványaiknak saját érdeklődésüket, lelkesedésüket. A pályamunkákat beküldő fiataloknak pedig jutalommal is kifejezésre juttatjuk köszönetünket, hiszen minden beküldött dolgozatot részesítünk valamiféle jutalomban.

A pályázat témája

A pályázók két témakörből választhattak:

1. *Hogyan éltek a fővárosi munkások a XX. században.* (A Budapesti Történelmi Múzeum és a Munkásmozgalmi Múzeum anyagából kiválasztható egy munkás életútja vagy életútjának egy szakasza, ill. egy munkásszervezet története vagy történetének egy szakasza, az 1900—1962-ig terjedő időszak egy-egy periódusa.)

2. *Beszélő házak*

(Írja meg kerülete egy-egy nevezetes épületének a történetét.)

A dolgozatok arányosan oszlottak meg a két témakör között. Az általános iskolás pályázók közül valamivel többen választották a *Beszélő házak* feladatát, a többi kategóriában (szakmunkásképző, szakközépiskola, gimnázium) 50—50%-os az arány.

A pályázatok száma

Összesen beérkezett 69 pályamű. Maga ez a szám mutatja a pályázat sikerét, azt, hogy ifjúsá-

gunk örömmel vesz részt a helytörténeti munkában.

Általános iskolából érkezett	36 pályázat
Szakmunkásképző iskolából érkezett	2 pályázat
Szakközépiskolából érkezett	7 pályázat
Gimnáziumból érkezett	24 pályázat

A számok azt mutatják, hogy az általános iskolákban folyik a legegyszerűsebb honismereti, szakköri munka. Ez igen biztató a jövő szempontjából, hiszen ezek a fiatalok feltehetően később is folytatják kutató munkájukat. Szép számban érkeztek gimnáziumi pályamunkák, ám a 24 dolgozat közül 23 4 gimnázium tanulói között oszlik meg: Arany J., Fazekas M., Kilián Gy., Rákóczi F. gimn. A Kilián gimn. szakköre maga 9 pályaművet készített. A 24. dolgozat — ennek is örülhetünk — Dingha Lászlóné pályázata a *Keleti K. u. dolgozók gimnáziumából* (Rákóczi). Több gondot kellene fordítani viszont az ilyen jellegű szakköri tevékenységre a szakközépiskolákban és főleg a szakmunkásképző iskolákban.

Az elbírálás

A pályaműveket bíráló bizottság nézte át. Ennek tagjai: Bíró Ferencné vezető szakfelügyelő (FPI), László Imréné általános iskolai, Újvári Pál szakközépiskolai történelem szakfelügyelő és Jávor Ottó a Budapesti szerkesztőségének a tagja.

A bíráló bizottság megállapította, hogy a pályázat lendületet adott a szakköri munkának és a helytörténeti mozgalomnak. A pályamunkák legtöbbje tartalmaz, kollektív munkát is igénylő, szakszerű dolgozat, ugyanakkor megfelel az életkori sajátosságoknak, a fiatalok gondolkodását, szemléletét tükrözi. A témaválasztás lehetővé tette, hogy a tanulók széles társadalmi közegekben mozogjanak, sokan felvették a kapcsolatot a munkásmozgalom veteránjaival, a „beszélő házak” lakóival, néhány esetben önálló kutatásokat is végeztek.

A pályamunkák nagy száma mutatja, hogy a tanárok egy része felismerte a helytörténeti, honismereti munkának a társadalmi jellegét, az önálló tanulói tevékenység hasznát. A pályázatokat patronáló tanári gárda egyben a budapesti helytörténeti munka aktivistáinak a számát is gyarapította.

A bíráló bizottság az elbírálásnál a tartalmi szempontok mellett az önállóságot, a téma igényességét, a feldolgozás színvonalát, valamint a forrásanyaggal való munkát vette figyelembe. 26 pályamunkát részesít nagyobb jutalomban, a többiek 100, ill. 50 Ft-os könyvjutalmat kapnak.

Néhány tanulság

Számunkra a legfontosabb tanulság, hogy érdeemes volt meghirdetni a pályázatot. Az ifjúság nem ellentéte, hanem része a felnőtt társadalomnak, sőt, bizonyos mértékig a tükröképe. A dolgozatok azt mutatják, hogy múltunkat, életünket nem torzul, helyesen látják fiataljaink.